

O zpěvu i o životě s Danou Burešovou

Harmonie 2010/3

Daniel Jäger

O zpěvu i o životě s Danou Burešovou

Soprán Dany Burešové slyšíme nejčastěji z jeviště pražského Národního divadla. Sympatická umělkyně je na první české operní scéně angažována od roku 1992, kdy sem ve svých pětadvaceti letech vstoupila jako líbezná Mařenka ve Smetanově Prodané nevěstě. Právě tato role se poté stala v její kariéře klíčovou a dodnes ji v Národním divadle zpívá v již čtvrtém nastudování. Přestože těžiště jejího repertoáru představují zejména role smetanovské, je také vynikající Dvořákovou Rusalkou, Jenůfou v Janáčkově Její pastorkyni nebo nejnověji Sestrou Paskalinou v Martinův Hrách o Marii. V roce 2007 úspěšně ztvárnila jako host roli Alžběty ve Wagnerově Tannhäuserovi v Národním divadle v Brně a získala za ni Cenu Thálie. O svém pěveckém umění hovoří velice upřímně, s pokorou i nadhledem. Vedle náročných uměleckých úkolů totiž suverénně zvládá i roli matky tří dětí.

V současné době patříte mezi přední české sopranistky, zpíváte hlavní role v českém i světovém operním repertoáru. Kdy jste se začala aktivně věnovat umění? Původně jste totiž studovala střední školu, která Vás měla nasměrovat na pedagogickou dráhu... Po základní škole jsem nedokázala přesně definovat, čím chci být, co by mělo být mým budoucím povoláním. Jenom jsem věděla, že to nemůže být nic s matematikou nebo fyzikou, a podle toho jsem si vybírala vzdělání. Rozhodla jsem se tedy pro střední pedagogickou školu, kde byl pěvecký sbor. Jako specializaci jsem si vybrala hudbu a hudební výchovu. Nikdy mne ale nenapadlo, že by hudba a zpěv mohly být v budoucnu mojí profesí.

Co nakonec rozhodlo, že jste se zpěvem začala vážně zabývat? Na střední pedagogické škole jsem se setkala s paní profesorkou Danou Kahancovou. Učila mne tehdy hudební

výchovu a hře na klavír a kytaru. Ve druhém ročníku navrhla mně a mým dvěma spolužačkám, abychom vytvořily hudební trio. Od té doby jsem žila hudbou a zpěvem daleko více. Zpívaly jsme především lidové písničky, folk a jeho úpravy. Po roce práce se mne vážně zeptala, zda nechci přestoupit a studovat zpěv na konzervatoři. Rodiče ale nesouhlasili. Maminka mi řekla, že se mám nejprve naučit něco pořádného, čím bych se mohla živit. Zpěv jsem ale studovala soukromě v Praze u paní profesorky Dagmar Součkové. Byla to velmi milá a racionální dáma. Mnohokrát jsme hovořily o hudbě, umění i realitě života. Říkala mi: „Není to jen krásné poslání, ale také intriky, závist a lež.“ Moc jsem jí nevěřila, ale dnes si na ni často vzpomenu. Paní profesorka mne připravila na zkoušky na konzervatoř. Byla jsem přijata.

Dostala jste se do prostřední umělecké školy, které pro vás muselo být úplně nové. Byla jsem tam velmi spokojená. Jako maturantka jsem měla jen několik předmětů. Zatímco ostatní museli být ve škole každý den od osmi hodin, já chodila později, a to jen na hodiny zpěvu, a několik teoretických předmětů. Měla jsem hodně volného času, který jsem trávila procházkami po Praze. Parky, zahrady, dnes již nepřístupné domy a dvorky – nic mi nebylo utajeno. Takové období by měl prožít každý.

Studovala jste ve třídě Brigity Šulcové. Zpočátku vás vedla jako mezzosoprán... Necítila jsem se tehdy dobře ve vyšší sopránové poloze, proto jsme vybíraly repertoár pro nižší hlas. Postupem času jsem ale pochopila, že mezzosoprán opravdu nejsem. Paní profesorka Šulcová se mnou pracovala velmi citlivě. Je velmi tolerantní pedagog.

Co jste tehdy na konzervatoři v rámci studia zpívala? Byly to především lidové písně. Také ale písně Dvořáka, Schuberta, Schumanna nebo Arie Antiche. Vždy jen kratší útvary. Operní árie pro mne byly technicky náročné. Nicméně, školní osnovy trvaly na svém. Potkala jsem se tedy chtě nechtě s operou, přestože to pro mne bylo hodně brzy.

Jaký jste měla vztah k opeře jako k žánru? Myslela jste si, že se z vás jednou může stát pěvkyně, která bude ztvárňovat na jevišti různé operní postavy, nebo jste tíhla spíše ke koncertnímu repertoáru? Těšilo mne zpívání. Neuvažovala jsem ale o sólovém zpěvu, natož o opeře. Sólo je totiž hodně o psychice a vnitřní kázni. Mým cílem byl asi Filharmonický sbor.

Již v pátém ročníku jste ale hostovala v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích. Najednou jste měla možnost umělecky vstoupit do divadelního prostředí. Stála jste poprvé na jevišti a zpívala sólově v opeře. Nabídce z Jihočeského divadla předcházel konkurs, na který jsem přijela se zlomenou nohou. To asi zaujalo. Nabídli mi Zerlinu v *Donu Giovannim* a poloviční úvazek.

Na jevišti jste ale stála vedle zkušených sólistů souboru, jakými byli například Štěpánka Hraničková, Robert Wolek nebo Oldřich Jakubík, inscenaci tehdy hudebně nastudoval vynikající dirigent Václav Nosek. V českobudějovickém souboru panovala neopakovatelná atmosféra. Všichni byli milí, kolegiální, přátelští, zkrátka se tam žilo i pracovalo velmi krásně. Leporella zpíval Josef Průdek, můj šéf nejen v Českých Budějovicích, ale poté také v pražském Národním divadle. Václav Nosek byl zkušený dirigent. Dokázal pomoci, ale také potrápít, jak to dirigenti umějí.

Čím vás při vaší první roli trápil? Samozřejmě technikou. Dech, frázování, výslovnost. Hlavně nechtěl „puntíky“, ale hudbu. To je věc, kterou se nenaučíte. To musí každý najít sám.

Tuto velmi oceňovanou inscenaci Dona Giovanniho režijně připravil Milan Fridrich. Poprvé jste se musela řídit i pokyny režiséra. Byla to moje první práce na jevišti. Zaskočilo mne, co všechno se chce po zpěvačce. Naštěstí jsem měla výborného Masetta Radka Krejčího, který mi byl velkou oporou. Právě on mi pomohl překonat různé režijní záludnosti. Byla to zkrátka první divadelní zkušenost.

Po Zerlině jste v Jihočeském divadle vytvořila například Adélu ve Straussově Netopýrovi. Jak jste se cítila v operetě a jak jste zvládala mluvenou prózu? Byl to jednoznačně úkol nad mé síly. Ale byla jsem oslovena, role mne lákala. Tehdy jsem ji s drzostí mládí bez většího váhání přijala. Na konci každého představení jsem toho trpce litovala. Člověk musí vždy pečlivě zvážit, zda na nabízenou roli stačí. Opět cenná zkušenost.

Operetě jste se poté s výjimkou nahrávek několika árií nevěnovala. Je to vždy otázka prostředí, ve kterém se pohybujete. Nikdo mi poté žádnou operetní roli nenabídl. Je to velmi náročný žánr. Musíte se vyrovnat nejen s hudbou, ale i s mluveným slovem.

V Jihočeském divadle jste zpívala také Esmeraldu v Prodané nevěstě. Byla to vaše první interpretační zkušenost s tímto dílem. O několik let

O zpěvu i o životě s Danou Burešovou

později jste vyhrála konkurs na hlavní roli Mařenky v inscenaci Pavla Šmoka a Bohumila Gregora v Národním divadle a tato role pak zaujala ve vašem repertoáru významné místo. Esmeralda byla krásná role. Záskok. Pamatuji se, že jsem celou noc seděla u videa a učila se. Svoji první Mařenku jsem zpívala jako host v Plzni v hudebním nastudování Josefa Chaloupky. Opět malé divadlo a příjemní kolegové. Do Národního divadla jsem poté vstupovala s připravenou rolí, ale stále bylo co se učit. Dodnes si vážím přístupu pana dirigenta Bohumila Gregora. Měl sice svou představu o charakterech a vztazích mezi jednotlivými postavami, na které trval i proti názoru režiséra, při představení však vyšel každému vstříc a stal se inspirativním spolutvůrcem.

Mařenku na první české scéně ztvárňujete v již čtvrté inscenaci, s úspěchem jste ji zpívala také například v Baltimore. Jak se za bezmála dvacet let proměnilo vaše

vnímání této role? Všichni víme, že hloubka citu a úroveň prožívání čehokoliv se mění s životními zkušenostmi. Dnes již pro mne Mařenka není jen smutná, zklamaná nebo veselá. Stále Mařenku hledám. Na každém představení, na každém koncertu. Kde končí hudba, a začínám já, kde se to všechno prolíná. Snažím se dát prostor nasbíraným zkušenostem.

Vaší další významnou rolí je Dvořákova Rusalka. Zpívala jste ji několik let v Národním divadle v pohádkové inscenaci Aleny Vaňákové. Pohádkovou rovinu díla akcentovala také inscenace Josefa Průdka před otáčivým hledištěm v Českém Krumlově, kde jste zazářila v loňském roce. Jak se jako interpret vyrovnáváte s novou inscenací Jiřího Heřmana v Národním divadle, která se snaží Rusalku představit v úplně jiném světle? Je mi bližší Rusalka jako pohádka. Jsem interpret. Musím tedy najít cestu od hudby přes režijní pojetí až k divákovi. Nenajdu-li ji, divák mi neuvěří. Opera už dávno není jen o krásném hlase, ale hledá stále nové výrazové prostředky. Současná inscenace se snaží oslovit diváky přes psychologii vnitřních vztahů postav. Je to otázka názoru a téma k diskusi.

Jaká je tedy vaše Rusalka v této inscenaci? Není důležité, zda na sobě mám krásné šaty, džíny nebo neoprén. Musím najít sama sebe, svoji duši, svoji energii. Pokud se to podaří, s hudbou se to poté nese. Rusalku cítím jako bytost nadmíru vyrovnanou, může ale být nejistá, protože neví, co ji čeká. Strach ale nemá ani z Ježibaby, ani z nikoho jiného. Je plná lásky a odhodlání.

Jak pro vás příběh Rusalky končí? Je zlomená nebo vyčerpaná? Rusalka je pro mne bytost velmi odhodlaná. Chce poznat další rozměr bytí. Končí vysoko nad vším. Je vyrovnaná a smířená se svým osudem. Bohatší o životní zkušenost, jde stále kupředu.

V Národním divadle jste se setkala s řadou dalších režisérů. Zpívala jste například Ludiši v inscenaci Smetanových Braniborů v Čechách, kterou připravil Petr Lébl. Byl to nesmírně odhodlaný člověk. Bral velmi vážně naše poznámky a myšlenky. Měl jasnou představu, ale chtěl o věcech mluvit. Obdivovala jsem jeho úctu k člověku, k profesi i k žánru, kterému se do té doby jako režisér nevěnoval.

Nemrzí vás, že inscenace byla přijata s velkými rozpaky? Divácký neúspěch je riziko, se kterým se musí u divadla počítat. Postupem času vykrystalizují inscenace, které diváci chtějí vidět a které ne. Nemusí to být otázka kvality, ale individuálního diváckého vkusu. *Braniboři v Čechách* patří k dílům, která jsou špatně inscenovatelná a objevují se na repertoárech operních domů velice zřídka. Myslím, že cesta osobité obrazovosti, kterou zvolil Petr Lébl, byla šťastná.

Jistá obrazovost byla vlastní také Poutneyho inscenaci Čertovy stěny, ve které jste zpívala Hedviku. Čertova stěna byla rovněž inscenace žijící ve scénických obrazech. Jejich pospojování bylo náročné a myslím si, že se to panu režisérovi podařilo. Vznikla tehdy nesmírně poctivá inscenace a je velká škoda, že se neudržela na repertoáru Národního divadla déle.

V roce 1993 jste v Národním divadle zpívala Taťánu v Evženu Oněginovi v režii Franze Wintera. S jakými pocity jste se v loňském roce k této roli vracela v inscenaci Andreie Serbana? Svou první Taťánu jsem vnímala hlavně jako zadumanou dívku žijící ve vlastním světě. Byla mi bližší první část opery. Hledala jsem pocity, ale pořád jsem byla na povrchu. Byla to pro mne obrovská příležitost, roli jsem tehdy dostala jen studijně od paní šéfky Evy Hermannové. Nakonec jsem se ale dostala do samotného zkouškového procesu a Taťánu si

několikrát zaspívala na jevišti. K roli jsem se v loňském roce ráda vracela. Andrei Serban ale nedokázal pro mne uspokojivě vysvětlit, kdo je Tat'ána. Byla pro něj okrajovou postavou. Důležitější pro něj byl vztah Oněgina s Lenským, se kterými neustále budoval vnitřní vztahy a myšlenkové pochody.

Příběh Evžena Oněgina je ale přece především příběhem Tat'ány. Andrei Serban to tak necítil, příběh vnímal jako příběh dvou mužů. Je to opět otázka názoru. Ale nevím, pokud by to tak Čajkovskij chtěl napsat, zřejmě by to tak napsal. Je to asi jen současná tendenční záležitost.

Jaká je tedy vaše Tat'ána, jak žije svůj příběh od křehké venkovské dívky po kněžnu Greminu? Musela jsem ji v sobě nechat růst. Nechala jsem se vést jejími slovy. V současné době je mi bližší Tat'ána žena. Myslím, že je velmi čestná a zásadová, a to už od dívčích let. Nikdy by neudělala nic, čím by mohla ublížit. Nevdala by se bez lásky. Gremina si váží a miluje ho. Oněgin pro ni představuje osudovou přitažlivost, kterou sama nedokáže definovat. Kdykoliv je člověk s něčím podobným konfrontován, zanechává to v něm silnou stopu. Máte-li ale určité zásady, tak nepovolíte.

Od lyrických a mladodramatických rolí postupně směřujete k rolím dramatičtějším. Z jejich kategorie je například Martinů Sestra Paskalina. Nejprve se mi do této role vůbec nechtělo. Hudba Bohuslava Martinů se mi nezpívá úplně ideálně. Jsou v ní místa, kdy skladatel nechává part ve střední poloze, čímž je poté dramatičtější. Musím si tedy dávat technicky pozor, abych na hlas moc netlačila. Paskalinu jsem se naučila a začala vnímat její myšlenky. Je to role, která je mi vnitřně velmi blízká. V hledání mravnosti, síly a charakteru.

Vaše Paskalina je charakteristická určitou prostou opravdovostí, která koresponduje s Martinů hudbou, ale již méně s vnějškovou vizualitou inscenace. Jak člověk jde životem, poznává, že to, co je na povrchu, není důležité. Důležitější je hledat a nalézat uvnitř sebe sama. Když dáte na hudbu a text, a necháte se jimi vést, je reálné, že najdete něco, co souvisí právě s vnitřním světem dané postavy. Je to ale dlouhá a náročná cesta.

Úspornost gest byla vlastní vaší Alžbětě z Tannhäusera. Byla to vaše první velká wagnerovská role, která vám navíc vynesla Cenu Thálie

O zpěvu i o životě s Danou Burešovou

za mimořádný ženský jevištní výkon v oboru opera za rok 2008... K Alžbětě jsem přistupovala s obrovským respektem. Wagnerova díla jsou z mého pohledu jedna z nejnáročnějších – po stránce hudební i výrazové. Předtím jsem zpívala jen Siegrune ve *Valkýře*, což je především ansámblová záležitost, ale také náročná. Alžbětu jsem studovala velmi narychlo. Premiéra měla být před vánoci a poté se měl uskutečnit zájezd do Japonska. V září přišla nabídka. Neznala jsem roli ani její rozsah, ale po třech týdnech studia jsem ji přijala. Zpětně myslím, že to ode mne byla trochu osobní drzost. Alžběta mi přinesla další poznání. V rovině lidské, která roste souběžně s tou uměleckou. Člověk se stává sám sobě zrcadlem, v němž se odráží a násobí jeho práce.

Váš manžel je instrumentalista, člen orchestru Národního divadla. Vedete společně své děti k hudbě? Zpočátku jako každý rodič jsem měla pocit, že moje děti musí na něco hrát a zpívat. Postupem času jsem zjistila, že samotné vlohy neznamenaají automaticky zájem. Bylo jasné, že jakákoliv další iniciativa je jen realizací rodičovských ambicí. Myslím si, že jsem to odhadla včas, každé z dětí si mohlo vybrat, co chce. Nevím, zda je v budoucnu hudba přitáhne tak silně, aby se jí věnovaly profesionálně. Ale vztah k hudbě a umění mají všechny tři.

Přes den matka tří dětí, večer například Rusalka. Jak se dají spojit náročné profese matky a umělkyně? Vztah mezi těmito profesemi je velmi dilematický. Celý život uvažujete, zda jste v tu konkrétní chvíli více matka nebo více zpěvačka. Dokud byly děti malé, celý den jsem byla matkou na plný úvazek. Jak děti odrůstají, mám na své povolání více času a mohu lépe zúročit své zkušenosti.

Co vás v nejbližší době čeká? Na jaře budu zpívat sopránový part v Novákově *Bouři* v České filharmonii. V příští sezoně pak Janáčkovu Šárku, kterou bych měla vytvořit jako host v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě. Těším se na všechny úkoly, které mne čekají. Každý přináší nové myšlenky a poznatky. Stojí to za to.